

Our Four Subjects on the Same Pasuk

ספר דברים פרק ח פסוקים ב-ו

- (ב) וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכָה ה' אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר לִמְעַן עֲזָרְךָ לִנְסֹתְךָ לִדְעוֹת אֶת אֲשֶׁר בְּלִבְכֶם הִתְשַׁמֵּר מִצְוֹתוֹ אִם-לֹא:
(ג) וַיַּעֲזֹבְךָ וַיִּרְעַבְךָ וַיִּצְאַקְךָ אֶת-הַמָּן אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּ וְלֹא יָדָעוּ אֲבֹתֶיךָ לִמְעַן הוֹדִיעֲךָ כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לִבְדוֹ יִתְיַהֵ הָאָדָם כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִתְיַהֵ הָאָדָם:
(ד) שְׂמֵלְתְךָ לֹא בָלְתָה מֵעֲלֶיךָ וּרְגְלֶךָ לֹא בָצָקָה זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה:
(ה) וַיִּדְעוּ עַם-לִבְבָבְךָ כִּי כֹאֲשֶׁר יִיטֵר אִישׁ אֶת-בְּנוֹ ה' אֱלֹהֶיךָ מִיִּסְרוֹךְ:
(ו) וְשָׁמַרְתָּ אֶת-מִצְוֹת ה' אֱלֹהֶיךָ לִלְכֹת בְּדַרְכָיו וּלְיִרְאָה אֹתוֹ:

- (2) Remember the whole journey that Hashem, your G-d, has made you travel in the Wilderness these forty years, so that He could test you by hardships to learn what was in your hearts, whether you would keep His commandments or not.
(3) He subjected you to the hardship of hunger and then gave you Manna to eat, which neither you nor your fathers had ever known, in order to teach you that man does not live on bread alone, but that man may live on anything that Hashem decrees.
(4) The clothes upon you did not wear out, nor did your feet swell these forty years.
(5) And you should know with your hearts that just as a man disciplines his son, Hashem your God disciplines you.
(6) And you should keep the commandments of Hashem, your God; walk in His ways and fear Him.

← פסוק ז →

- (ז) כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאֶךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה אֶרֶץ נַחְלֵי מַיִם עֵינַת וְתַהֲלֹמֹת יְצָאִים בְּבִקְעָה וּבְקָר:
(7) Because Hashem, your G-d, is bringing you to a good land, a land with streams of water, springs and deep water going out into valley and mountain.

Malbim

For Hashem, meaning that Hashem, your G-d, will punish you, because through these punishments you will become used to observing the commandments of Hashem, and this is necessary for Him to do because He wants **to bring you to the good Land**, and if He does not teach/prepare you in the Wilderness by means of chastisement and punishments, it will become easy for you to forget Hashem with the abundance of goodness (after you enter the Land), 'And Yeshurun became fat and kicked.' And He explains that the **land is good** in every respect, including because it has **springs of water**, and because it has all the fruits that are needed for producing food, wheat and barley; and for enjoyment, grapes and dates.

מלבי"ם

כי ה', רוצה לומר, שה' אלקיך מיסרך, שעל ידי היסורים, תרגיל לשמור מצות ה', וזה היה מוכרח לעשות מפני שרוצה **להביא אותך אל ארץ טובה**, ואם לא היה מחנך אותך במדבר על ידי מוסר ויסורים, בקל תשכח את ה' ברבות הטובה, 'וישמן ישורון ויבעט'. ובאר שה**ארץ טובה** בכל הצדדים אם במה שיש בה **נחלי מים** אם במה שיש בה כל הפירות בין הצריכים למאכל חטה ושעורה בין לתענוג גפן ותאנה.

Because Hashem, your G-d etc. – The Chumash continues to implant the belief in our hearts that it is through the words of our lips that we are nourished. For even in the Land of Israel, where the main sustenance of the land comes by way of the service of Korbanot (offerings), nonetheless there is a positive Mitzvah to bless Hashem after we eat, and this is in order to perpetuate the blessing of the Land, as we see in Bava Metziah 114a, that holy things require a blessing, as it says (Pasuk 10): “And you will eat, and you will be full, and you will bless Hashem” etc. From this we can learn that in the Diaspora, where there are no Korbanot, it is on us to increase our prayers and blessings and all “things that come from the mouth for Hashem,” in order that there will be through this a source for the life of the nation.¹

It is also possible to say that it is for this reason that entering the Land of Israel is connected to here, even through it is talking about the time when we are in the Diaspora which is like when we were in the Wilderness, to teach us that even when we are in the Diaspora we must mention in Birkat Hamazon a blessing for the Land. Because even though, in all of the time that we had not yet entered the Land, we didn't bless the Land – as it says in Gemara Berachot (48b) that “Yehoshua established the blessing for the Land” – nonetheless, after we entered the Land, we are required to bless the Land even when we are not on it.

A land with streams of water – Even though the entire land is not filled with streams of water, as it says at the end of this section (11:10) – “Not like the Land of Egypt” – and for this reason it is called “weary” in Tehillim (68:10), but still there are some places that are blessed with rain, like near the Jordan River, and similar places.

Springs and underground water – Like the city of Shechem, which is filled with springs of water.

כי ה' אלהיך וגו' – הוסיף המקרא להשריש אמונה זו בלבבינו, שעל ידי דברות שפתינו אנחנו ניזונים, שהרי אפילו בארץ ישראל שעיקר פרנסת הארץ באה על ידי עבודת הקרבנות, מכל מקום מצות עשה לברך את ה' אחר המזון, וזהו כדי להמשיך ברכת הארץ, כדאיתא בב"מ (קיד, א) דהקדש טעון ברכה, שנאמר (פסוק י) “ואכלת ושבעת וברכת את ה' וגו'”. מזה יש ללמוד דבגלות שאין קרבנות עלינו להרבות תפלות וברכות וכל “מוצא פי ה'”, כדי שיהיה בזה מקור חיי ישראל.

עוד יש לומר, דמשום הכי נסמכה ישיבת ארץ ישראל לכאן, אף על גב שמדבר על שעה שאנחנו בחוץ לארץ כמו שהיינו במדבר, ללמדנו בזה דאפילו בהיותנו בחו"ל הרי אנחנו מחויבים להזכיר בברכת המזון ברכת הארץ. דאף על גב דכל זמן שלא נכנסנו לארץ ישראל לא ברכנו על הארץ, כמבואר בברכות (מח, ב) “הושע תיקן ברכת הארץ”, מכל מקום אחר שנכנסנו עלינו לברך עליה אף על גב שאין אנו עליה.

ארץ נחלי מים – אע"ג שאין כל ארץ ישראל מלאה נחלי מים, וכמבואר בסוף פרשה זו (יא, י) “לא כארץ מצרים וגו'”, ועל כן נקראת “נלאה” בתהלים (סח:י) אבל מכל מקום יש מקומות מבורכים במים, כמו סמוך לירדן וכדומה.
עינות ותהומות – כמו עיר שכם שמלאה עינות מים.

1. In other words, the Chumash accentuates that *even* in the Land of Israel – where there are Korbanot to provide spiritual sustenance for the nation – we nonetheless bless and pray to Hashem, thus driving home the point that these prayers and blessings are only more necessary outside of the Land of Israel, where Korbanot are *not* brought.

Rabbi Dovid Zvi Hoffmann

(Introduction:) The second part of the third section (8:7-18): After the period of travail and testing in the Wilderness, they stand to enter a period of wealth in the Land of goodness, fruitfulness, and abundance (Pesukim 7-9); there you will be required to bless Hashem for all of the goodness (Pasuk 10). But it is upon you to guard yourself from being allured by the abundance and forgetting Hashem Who saved the nation and took care of your needs in the Wilderness (Pesukim 11-16). Perhaps it will come into your mind that it was due to your strength and might of your hands that you acquired this wealth; therefore the Torah reminds them that only Hashem gave them the strength for this activity (Pesukim 17-18).

(7) **Because** – This is connected to the warning of “And you will remember” in Pasuk 2.¹

A good land – The translation in the Septuagint² and by the Samaritans³ is “good and spacious,” based on Shemot 3:8.

A land of springs of water – As opposed to the Wilderness (Pasuk 15: “Which has no water”), where water is very scarce (10:7). The translation in the Septuagint and by the Samaritans is “whose springs are water.”⁴

Deep waters – These are deep springs.⁵ The translation in the Septuagint and by the Samaritans is “deep springs,” meaning “the springs of the depths.” As in Bereishit 7:21.⁶

Coming out – This is connected to all of three things mentioned previously.⁷

הרב דוד צבי הופפמנאך (הופמן)

(הקדמה:) חלק שני של הפרשה השלישית (ח:ז-יח): אחרי תקופת העינוי והנסיון במדבר עומדת לבוא תקופת אושר בארץ טובה, פוריה ועשירה (פסוקים ז-ט); שם חייבים ישראל לברך את ה' על כל הטובה (פסוק י). אבל עליהם להשמר מלהתפתות מתוך העושר לשכוח את ה' שגאל את העם וסיפק לו את צרכיו גם במדבר (פסוקים יא-טז). שמא יעלו על הדעת שבכחם ועוצם ידם קנו את העושר הזה, על כן מזכירה להם התורה שרק ה' נתן להם את הכח לפעולה זאת (פסוקים יז-יח).

(ז) כי – נימוק לאזהרה

“וזכרת” בפסוק ב.

ארץ טובה – תרגום השבעים

והשומרוני: “טובה ורחבה,” על פי שמות ג:ח.

ארץ נחלי מים – הניגוד למדבר

(פסוק טו: אשר אין מים) שהמים היו שם נדירים מאד (י:ז). תרגום השבעים והשומרוני: נחליה מים.

תהומות – הם מעינות

העמוקים. תרגום השבעים והשומרוני: עינות תהומות, כלומר עינות של התהום. בראשית ז:כא.

יוצאים – מתייחס לכל שלשת

שמות דבר הנזכרים.

1. According to this interpretation, Pesukim 3-6 are parenthetical to the point in Pasuk 2 which continues in Pasuk 7. See if you can work this idea back into the Pesukim on Page 1.

2. See <https://en.wikipedia.org/wiki/Septuagint>. In this case, the Jews involved in writing the Septuagint would have wanted to preserve the integrity of the text from the incidental difference between the way in which the Land of Israel is described in Shemot and in Devarim.

3. See

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A0%D7%95%D7%A1%D7%97_%D7%A9%D7%95%D7%9E%D7%A8%D7%95%D7%9F.

4. In this case, the Septuagint would have wanted to deal with the apparent redundancy of “springs of water,” since all springs, by definition, are made of water. “Whose springs are water” helps mitigate this somewhat.

5. Interestingly, Rabbi Hoffmann ignores the “ו” between the two words עֵינֹת וְתְהוֹמֹת. Rather than translate the phrase as “springs and deep waters,” he combines the two bodies of water into one, thus “springs of deep waters.” Thus his use of the Septuagint and Shomronim presently.

6. I do not know what the reference is here. Perhaps it is grammatical. (See Bereishit 1:2.)

7. I.e. the streams of water (נְחָלֵי מַיִם), springs (עֵינֹת), and deep water (וְתְהוֹמֹת). Notice that Rabbi Hoffmann has now reinserted the “ו” against the Septuagint and the Shomronim, landing safely on the side of Mesorah. He always gets himself out of trouble!

Rabbi Samson Rephael Hirsch

Because Hashem, your G-d, etc. The “study hall” that was the journey in the Wilderness now reaches its conclusion. You stand to begin the future, for which this entire unusual experience had as its goal to prepare you; and your purpose will be to fulfill in practice, during the regular experiences of life, the lessons that you learned in the journey that was this unusual “study hall.” Do not forget these lessons during the different experiences of wealth; only if you pay attention to this warning will there be permanence to your success in the future.¹

A land with streams of water etc. First the Chumash describes the difference between the nature of the Land and the nature of the Wilderness, and it begins with the abundance of water, which itself is a prerequisite for the abundance of grain and fruit which will be described soon.

A “stream” (נחל) is a small or large channel which water streams through from a natural source: springs which are created together are a tributary (יובל), or tributaries which join together are a river (נהר). נחל (stream) is etymologically close to נהל (lead),² which means to bring from place to place. So we find that נחל really means to cause to flow, to bring something further. For this reason, property which passes by inheritance from father to son is called a נחלה (compare to our commentary in Shemot 15:17).

Springs (עֵינֹת) are the “eyes” (עין or עיניים) of the land, because through them the inner substances of the earth come to light: springs.³

And depths (ותהומות) – From the root “chaos” (המם),⁴ which refers to the movement of the waves of the sea; they are strong amounts of water, which create lakes in the middle of the earth.

רב שמשון רפאל הירש

כי ה' אלקיך וגו'. בית המדרש של המסע במדבר הגיע עתה לסימומו. אתה עומד להתחיל את העתיד, שכל אותו מצב בלתי-רגיל נועד להיות הכנה עבורו; ותפקידך יהיה לקיים בפועל, במצבים הרגילים של החיים, את הלקחים שלמדת במהלך אותו בית מדרש בלתי-רגיל. אל תשכח לקחים אלה במצבי האושר המשתנים; רק אם תשעה לאזהרה זו יהיה קיום להצלחתך בעתיד.

ארץ נחלי מים וגו'. ראשית

מתאר הכתוב את הניגוד בין טבע הארץ לטבע המדבר, והוא מתחיל בשפע המים, שהוא עצמו תנאי-מוקדם לשפע התבואה והפירות המתואר בהמשך.

“נחל” הוא אפיק גדול או קטן

שזורמים בו מים ממקור טבעי: מעינות היוצרים יחד יובל, או יובלים היוצרים יחד נהר. “נחל” קרוב ל“נהל”, שפירושו: להוליך ממקום למקום.

נמצא ש“נחל” פירושו: לגרום לזרימה, להעביר הלאה; לפיכך רכוש שעובר בירושה מאבות לבנים קרוי “נחלה” (השווה פירוש, שמות טו:ז).

עינת הן “עיני” הארץ, שדרך

התוכן הפנימי של הארץ יוצא לאור: מעיינות.

ותהומות – משורש “המם”,

המורה על תנועת גלי הים – הם כמויות עצומות של מים, היוצרות אגמים בקרב הארץ.

1. Compare to Malbim we saw earlier, viz a viz that to Malbim, Hashem acts as a ready disciplinarian in preparation for a life in which that discipline will be in short supply. To Hirsch, the preparatory nature of the Wilderness journey *is itself* the discipline which can be carried forward into the future experiences of life in the Land as needed.

2. Compare to the end of the Pesach Seder, בקרוב נהל נטעי כנה, soon **lead** the offshoots of your plants.

3. I do not know what his intention is here.

4. Compare to Devarim 7:23: “והמם מהומה גדולה עד השמדם” “and you will **confound** them with a great **chaos** until you destroy them.”